

Oponentský posudek diplomové práce

Autor práce: Ing. Václav Podhorský, Ph.D.

Oponent: Mgr. Karel Řepa, Ph.D.

Téma: Právo na inkluzivní vzdělávání

Rozsah práce: 261 271 znaků

Datum odevzdání práce: 3.10.2021

1) Aktuálnost (novost) tématu

Výběr tématu považuji pro diplomovou práci za veskrze vhodný. Jedná se o téma ve svém jádru klasické, neboť se dotýká samotného práva na vzdělání. Zaměření se na problematiku inkluzivního vzdělávání však posouvá zacílení práce do oblasti s bezprostředním významem pro dnešek. Na jedné straně se v tématu prolíná otázka současného dynamického vývoje lidskoprávního diskursu, na druhou stranu se bezprostředně dotýká proběhnuvších a stále probíhajících politických kontroverzí, které jsou spojeny s otázkou realizace práva na inkluzivní vzdělávání v České republice.

2) Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Autor si vybral téma, které lze považovat za aktuální a s jednoznačným praktickým rozměrem, jakož i téma, které lze považovat za relativně obtížné, a to zejména s ohledem na účel práce, kterým je konceptualizovat právo na inkluzivní vzdělávání v kontextu dosaženého rozvoje lidskoprávního diskursu. Autor za uvedeným účelem adekvátně reflektovat existující odbornou literaturu, jakož i judikaturu, kterou deskriptivně zpracovává a kriticky hodnotí.

3) Formální a systematické členění práce, jazyková úroveň

Práce je strukturována logicky a přehledně. Pohybuje se od obecného ke konkrétnímu ve smyslu prvotního vymezení základních pojmů, hodnocení práva na inkluzivní vzdělávání v kontextu domácího právního řádu, následně se přesouvá do oblasti mezinárodněprávní a končí judikaturními případy. Vyzdvihnout lze též vysokou stylistickou úroveň práce, jakož i adekvátní práci s (ústavně)právními pojmy, která značí širší schopnost studenta orientovat se v problematice ústavního práva.

4) Vyjádření k práci

Celkově se jedná o diplomovou práci, která je svým obsahem nadprůměrná. Jde nepochybně o samostatnou práci s logickou a systematickou stavbou, která se věnuje komplexnímu a aktuálnímu tématu. Zpracování daného tématu je svou hloubkou a rozsahem adekvátní pro diplomovou práci a naplňuje cíle, které si autor vytýčil. Pozitivně lze též hodnotit schopnost autora vnímat dané téma v kontextu širších problémů ústavního práva, jakými je např. otázka postavení mezinárodních smluv o lidských právech či otázka funkce a struktury obecných

principů a mechanismů, které jsou aplikovány na ústavněprávní přezkum zásahů do základních práv. V tomto uvedeném aspektu lze též uvést drobnou výtku spočívající ve skutečnosti, že zejm. téma postavení mezinárodních smluv o lidských právech (kapitola 3), je zpracováno natolik obecným a zároveň komplexním způsobem, že v této části odvádí smysl textu od samotného předmětu práce, kterým je právo na inkluzivní vzdělávání. Konečně je nutné též vyzdvihnout, že autor v práci zastává jednoznačný morální – a právní – důraz na nezbytnost přiměřené realizace práva na inkluzivní vzdělávání, který spojuje s kritikou averzního přístupu politického diskursu České republiky.

6) Otázky k obhajobě

S ohledem na výše uvedené je možné nabídnout několik podnětů k diskusi.

Autor se na celé řadě míst (kapitola 2.1 a 2.3) zamýšlí nad hodnotovým rámcem a systematickou strukturou Listiny základních práv a svobod ve vztahu k možnostem hledání práva na inkluzivní vzdělávání. Dává tak uvedené právo do kontextu s „obecným“ právem na vzdělání, s principem rovnosti a principem ochrany lidské důstojnosti. Vztahy mezi tímto právem a uvedenými třemi kategoriemi však nejsou z textu zcela jednoznačně zřejmé, což je v jistém smyslu pochopitelné z důvodu vzájemné podmíněnosti a propojenosti jednotlivých kategorií. Bylo by však zajímavé, pokud by se autor vyjádřil k tomu, které z uvedených vztahů vnímá jako klíčové determinanty práva na inkluzivní vzdělávání. Jedná se o právo, které je samostatně stojícím autonomním právem, nebo je spíše podmnožinou obecného práva na vzdělání, nebo je možné jej dovodit z principu ochrany lidské důstojnosti *per se*, či je implikací principu rovnosti? Jaké výhody či nevýhody by bylo možné v jednotlivých přístupech spatřovat?

Autor artikuluje právo na vzdělání jako jedno z práv, které je dnes již, a to zejména na mezinárodněprávní úrovni, relativně stabilizované. Zajímavý by v tomto kontextu mohl být pohled autora na otázku, zda by bylo možné či vhodné „inkluzi“ vnímat primárně jako specifický pedagogický nástroj a nikoliv nutně jako relativně autonomní základní právo. Tedy, považoval by v tomto směru autor za vhodné, aby „inkluzi“ jakožto nástroj byla užívána a tematizována nikoliv jako v první řadě samostatně stojící veřejné oprávnění (na „inkluzi“ za splnění stanovených podmínek), ale jako nástroj k zajištění „obecného“ práva na vzdělání, byť v případě porušení tohoto práva tak dochází ve vztahu k „inkluzi“? Mohl by uvedený přístup zabránit jistému tříštění práva na vzdělání a politické tematizaci práva na inkluzivní vzdělávání jako nástroje utlačování „zdravé“ většiny, a to zejména s ohledem na skutečnost, že účelem práva na inkluzivní vzdělávání je zajištění adekvátního, vhodného a přiměřeného prostředí pro vzdělávání jednotlivce?

Autor se krátce zabývá též zákonnou a podzákonnou úpravou garancí práva na inkluzivní vzdělávání. Vhodně upozorňuje na skutečnost, že efektivní realizaci daného práva bylo postupně bráněno spíše nenápadnými, byť významnými, a postupnými úpravami relevantních podzákonných předpisů. Lze ve věci vymezení vztahu mezi zákonnou úpravou a prostorem,

kteřé je ponechán pro podzákonné předpisy, spařřovat porušení čl. 4 odst. 2 LZPS, pokud praxe skutečně ukazuje, že obsah podzákonných předpisů je schopen výrazně omezit či ohrozit mechanismus realizace práva na inkluzivní vzdělávání?

Konečně poslední spíše velice otevřený diskusní podnět se vztahuje k samotnému místu práva na inkluzivní vzdělávání v kontextu principů demokratického právního státu. Autor na dané právo správně pohlíží především z pohledu ochrany jednotlivce, jeho důstojnosti, autonomie a rozvoje. Lze ve prospěch práva na vzdělání konstruovat též argumenty, které akcentují demokratický ráz společnosti založený na pluralitě, toleranci aj.?

Po zhodnocení všech aspektů práce uzavírám, že jde o práci splňující požadavky kladené na diplomovou práci a tuto práci doporučuji k ústní obhajobě, navrhuji hodnocení se stupněm výborná.

V Praze dne 25.10.2021

Mgr. Karel Řepa, Ph.D.

Katedra ústavního práva

Právnická fakulta Univerzity Karlovy